

ETICKÝ KODEX

KŘESŤANSKÉHO UČITELE

OBSAH

A. Úvodní část

1) Smysl a cíl etického kodexu	4
2) Filosoficko-etická východiska	5
3) Úloha učitele	8
4) Učitel a křesťanská víra	11
5) Učitel a požadavky doby	11

B. Etické normy křesťanského učitele

Profesní etické normy a pedagogická činnost učitele	14
1) Vztah učitele vůči sobě	15
2) Vztah k Bohu	16
3) Vztah k žákům	17
4) Vztah k rodičům	19
5) Vztah k ostatním učitelům a ke škole	20
Úkoly řídicích pracovníků školy	20
6) Vztah ke společnosti	22

A) ÚVODNÍ ČÁST

1. Smysl a cíl etického kodexu křesťanského učitele

Etický kodex určité profese vymezuje etické normy, které je třeba dodržovat při výkonu této profese. Poskytuje potřebnou orientaci v mravních aspektech vykonávané práce a je vodítkem pro přiměřenou a správnou sebekontrolu toho, kdo ji vykonává.

Povolání učitele nepochybně patří mezi ty profese, které etický kodex vyžadují. Jde o činnost nejen komplexní, ale také společensky velmi důležitou a odpovědnou. Učitel svým formativním působením na mladou generaci spoluvytváří její vlastnosti a lidské kvality potřebné pro budoucí život. Je významným činitelem v oblasti tvorby subjektivních zdrojů, klíčových pro celkovou prosperitu lidské společnosti.

Etický kodex slouží jako zdroj pozitivní pracovní motivace, jelikož napomáhá učiteli jasně si uvědomit významnost a osobitou vznešenost pedagogické práce i vlastní stavovskou sounáležitost. Tím usnadňuje i potřebnou osobní identifikaci s vykonávaným povoláním.

Etický kodex přispívá k přesnějšímu vyjádření povinností učitele a vytváří tak objektivnější měřítko pro jejich posouzení. Může učiteli sloužit k vlastnímu sebehodnocení i případné obraně proti neoprávněné kritice či výtkám ze strany veřejnosti, zejména rodičovské. Je dílčím krokem ke zkvalitňování náročné učitelské profese.

2. Filozoficko-etická východiska

Zdrojem této koncepce jsou základní životní hodnoty křesťanské kultury, z jejichž kořenů také vyrůstá naše historická tradice. Byly přijaty a podpořeny i evropskou konferencí pracovníků v oblasti filozofie, etiky, psychologie a sociologie, která se konala na sklonku dvacátého století (r. 1993) v Rakousku.

Jsou vyjádřeny v následujících deseti bodech:

1. Vědomí a uplatňování mravních hodnot je nedílnou součástí lidského života.
2. Etické principy musí respektovat neměnnost lidské přirozenosti.
3. Lidská bytost je ve své vnitřní podstatě osobou.
4. Jakožto osoba je lidská bytost obdařena důstojností a svobodou, které nesmí být porušovány.
5. Lidský život musí být společností chráněn.
6. Každé dítě má právo získat vzdělání.
7. Všichni lidé mají jakožto osoby stejnou hodnotu a práva a podle Charty lidských práv nesmí být práva ani důstojnost člověka porušována.
8. Svébytnost osobnosti, subsidiární pomoc a podpůrná pospolitost jsou základní principy společného života, sloužící společnému dobru.
9. Výchova a sebevýchova k ctnosti prostřednictvím vhodných vzorů, morální jednání a aktivní zvládání života jsou důležitými cestami k pravému osvobození člověka.
10. Štěstí přichází k člověku skrze jeho snahu být plně člověkem a jednat jako bližní všech lidí.

Ad 1. Přijímáme hodnoty zdůrazněné v západním křesťanství, odpovídající přirozenému zákonu, které byly vtěleny do demokratických ústav. Odmítáme negaci ověřených hodnot a prosazování bezhodnotových přístupů.

Ad 2. Nesouhlasíme s pojetím lidské bytosti jako libovolně měnitelné, bez stálých podstatných charakteristik, ani s redukcí člověka na mechanicky manipulovatelný systém či „produkt jazyka“ bez odpovědnosti za vlastní činy.

Ad 3. Odmítáme všechna pojetí odosobňující člověka, nebo chápající ho jako tvora uspokojujícího jen svoje vegetativní potřeby a instinkty, kterého lze volně podrobovat působení různých psychologických praktik.

Ad 4. Nepřijímáme představu, že člověk je pouze produktem prostředí a okolností, ani ideu, že jeho důstojnost bude naplněna až v jakési budoucí utopistické společnosti, kterou připraví vyvolení vůdci.

Ad 5. Jsme proti kultuře smrti, která ničí život už na jeho počátku a dává člověku oprávnění rozhodovat o jeho ukončení. Nesouhlasíme s ničením lidského zdraví a duševních schopností užíváním různých drog.

Ad 6. Nesouhlasíme s absolutizováním svobody v tom smyslu, že hodnotová výchova je represivní indoktrinací. Dítě má potřebu orientace a poznávání, zpočátku však je závislé a neobejde se bez pomoci a vedení. To neznamená ideologickou manipulaci. Nebezpečí antipedagogiky, špatně chápané seberealizace a extrémní volnosti dokazují otřesné statistiky kriminálních činů mladistvých i dětí za poslední léta.

Ad 7. Nesouhlasíme s tím, že užívání drog a různé sexuální excesy jsou přirozené a přijatelné, a že homosexuální partnerství je rovné rodině. Rovněž nepřijímáme rovnostářskou představu, že všichni lidé jsou stejní ve svém nadání. Ta vede ke snaze o uniformitu a popírá potřebu pomáhat handicapovaným a slabším. Zdůrazňujeme potřebnost individuálního přístupu a rozvíjení specifických předpokladů každého jedince.

Ad 8. Subsidiarita neznamena chápat lidský subjekt jako pouhého příjemce a předmět administrativních opatření. Členové společenství mají nejen práva, ale také povinnosti jedni k druhým a ke společnosti jako celku. Je třeba vyváženosti mezi právy a povinnostmi. Tvrzení, že násilí je vrozený instinkt či vrozená potřeba, odporuje zkušenosti i poznatkům etologie. Odmítáme prezentaci násilí a znevažování lidské důstojnosti v médiích.

Ad 9. Vypjatý individualismus a liberalismus narušuje společenskou soudržnost a posiluje egocentrickou orientaci i jednostranné zaměření na výkon a úspěch jako životně nejdůležitější. Zdůrazňujeme rozvíjení sebereflexe, sebekontroly a osobního svědomí, které někteří chybně chápou jako represivní sociální normy, od nichž je třeba se osvobodit. Tento hrubý omyl přináší své krajně nebezpečné ovoce už nyní.

Ad 10. Nesouhlasíme se současnou orientací na konzum a zábavu, které vedou člověka k povrchnosti, ztrátě životního smyslu a vnitřní prázdnotě. Člověk je svou podstatou tvořivý a náboženský. Touží po dobru a lásce. Nachází uspokojení v usilování o dosažení dobrých cílů.

3. Úloha učitele a pro ni potřebné předpoklady

Zatím málo doceněná profese učitele se stává jedním z nejdůležitějších povolání s mimořádnou odpovědností. Lidský subjekt svými činnostmi navodil tolik změn ve svém životním prostředí a způsobu života, že mu působí obtíže vyrovnávat se s nebývalými nároky a řešit složité problémy současného světa. Tyto nároky i skutečnost, že současná technická civilizace ohrožují potřebný rozvoj specificky lidských vlastností člověka jako je sebeuvědomění a sebekázeň, mravní cítění, samostatné kritické myšlení atd., naléhavě vyžadují věnovat otázkám lidské osobnosti a kvalitám jejího vývoje mimořádnou pozornost a péči. Oblast vzdělávání a výchovy se tak stává klíčovou, ne méně důležitou než oblast ekonomie. Třetí tisíciletí bývá proto nazýváno érou člověka a výchovy.

Požadavky na práci učitele nebývale vzrůstají, a to nejen vzhledem k rychle přibývajícím vědeckým poznatkům, ale i ke zhoršování sociálního zázemí žáků vlivem převratných změn, zejména pak dysfunkcí v rodinách. Škola je nucena snažit se alespoň zčásti kompenzovat nefunkčnost rodiny a intenzivně hledá způsoby, jak náročnou situaci zvládat.

Vysoké požadavky na osobní předpoklady učitele vyplývají jednak z mnohotvárnosti jeho pedagogické činnosti, jednak z toho, že pedagogickým nástrojem se stává i sama osobnost a chování učitele se všemi jeho vlastnostmi. Jde tedy o komplexní osobní kvality učitele.

Učitelská práce zahrnuje soubor různorodých typů činnosti. Především jde o *činnost diagnostickou*. Učitel musí poznávat žáka, jeho schopnosti, dovednosti, vědomosti, ale i řadu jeho dalších osobních vlastností jako zájmy, temperament, charakterové rysy atd.

Dále pak práce učitele obsahuje *činnost organizační*, poněvadž se odehrává ve skupinových podmínkách v rámci školní instituce.

Další velmi významnou složkou jsou *činnosti sociální - komunikace, sociální řízení a kooperace*.

Neméně důležitou součástí učitelské práce jsou ovšem i *tvořivé intelektové aktivity* při volbě či vytváření didaktických přístupů a metod pro objasnění látky a její propojení s dalšími znalostmi do uceleného obrazu skutečnosti.

Tyto činnosti jsou ztíženy tím, že cílem vzdělávání a výchovy je působení na vnitřní duševní procesy a vlastnosti jedince, které jsou skryté. Nemůžeme je bezprostředně pozorovat, nýbrž poznáváme je pouze nepřímou, usuzováním z vnějších projevů chování. To vyžaduje od učitele nejen dobré pozorovací schopnosti, ale i hlubší psychologické znalosti, dobré usuzovací schopnosti a systematickou práci.

Uvedené složky učitelské práce tedy kromě odborných vědomostí z oborů, které tvoří obsah výukových předmětů, předpokládají také další odborné znalosti psychologické, pedagogicko-didaktické i řadu metodických dovedností.

Kromě toho ovšem, jak bylo zdůrazněno, učitel působí na žáky celou svou osobností. Stává se pro ně určitým sociálním modelem, s nímž se mohou identifikovat a napodobovat ho, anebo naopak podnětem negativní identifikace - jakýmsi odstrašujícím příkladem. To znamená, že od učitele se vyžaduje vyspělá osobnost vysokých kvalit, aby se pro žáky mohl stát pozitivním, názorným příkladem, jejich sociálním vzorem.

K potřebným osobním vlastnostem učitele patří nejen dobré charakterové rysy, empatie a láska k dětem, ale také sociální dovednosti a schopnosti psychického sebeřízení, zahrnující sebedůvěru, sebekritičnost, přiměřené sebehodnocení, sebekontrolu a seberozvíjení. Tyto předpoklady mu umožňují správný přístup k žákům a vytvoření potřebné autority - nikoli

autority založené na strachu nebo populistickém nadbíhání a zavděčování se žákům nežádoucími ústupky a nedůslednostmi.

Výchovně-vzdělávací činnost učitele má povahu sociální interakce a komunikace, která je převážně asymetrická, poněvadž postavení učitele určuje jeho převahu. To však nesmí vést k autoritativním nebo manipulačním praktikám.

Učitel musí zachovávat respekt k osobnosti žáka a chápat svou roli jako úlohu zkušenějšího partnera, který žákovi pomáhá postupovat na cestě jeho osobního vývoje vpřed: odkrývat jeho individuální možnosti, hledat a vytyčovat jeho nejbližší reálné vývojové cíle, učit ho analyzovat chyby tak, aby z nich získal poučení, povzbuzovat ho v jejich překonávání a posilovat jeho sebedůvěru. Žáka musí brát jako aktivní partnerský subjekt pedagogické dialogické interakce, ne pouhý předmět pedagogického formování.

Z uvedené profesiografické charakteristiky učitelovy práce potom vyplývají hlavní předpoklady, které pro její vykonávání potřebuje a které je třeba sledovat také v průběhu jeho pregraduální přípravy i postgraduálního vzdělávání. On sám je musí cílevědomě získávat, upevňovat a rozvíjet.

4. Učitel a křesťanská víra

Víra v Boha je významným faktorem v práci křesťanského učitele. Především působí jako specifický motivační zdroj. V jejím světle učitel chápe svou pedagogickou práci jako osobní poslání v rámci Božích plánů. Z toho plyne větší odpovědnost za ni - nejen před společností a vlastním svědomím, ale i před Bohem. Je poslán svou prací a životem hlásat biblickou radostnou zvěst, vést ke Kristu, který je učitelem všech.

Jeden je váš učitel... (Matouš 23,8)

Víra je také pramenem naděje a potřebného pedagogického optimismu. Otevírá nové dimenze života a jeho smyslu. Tím skýtá učiteli vnitřní pevnost s jasnou hodnotovou orientací a zacílením, což jsou integrační síly, často současným člověkem postrádané a hledané. Křesťanský učitel má tak možnost svým příkladem přispět k utváření pozitivní hodnotové orientace žáků, jejich schopnosti rozlišovat dobré od zlého a nalézat hlubší smysl života, v tom spočívá jeho zvláštní a náročná povinnost.

Komu bylo více dáno... (Lukáš 12,48)

5. Učitel a požadavky doby

Práce učitele se uskutečňuje v určitých sociálně-historických podmínkách, které spoluurčují její náplň konkrétní společenskou objednávkou.

Ve výchovně-vzdělávacím procesu nejde jen obecně o rozvoj osobnosti dítěte, nýbrž má za cíl připravit mladou generaci na její budoucí společenské role a plnění funkcí pro společnost potřebných. Úkolem učitele tedy je, aby ve svém výchovném

působení na žáka předjímal požadavky, které by tento měl v dospělosti plnit a aby u něho vytvářel k tomu žádoucí subjektivní předpoklady, tj. dovednosti, schopnosti a další osobní dispozice.

Kromě toho je třeba připravit dítě na vyrovnávání se s těžkostmi, nástrahami a svody, které daná doba přináší. Současná pokročilá technika, informatika, migrace a multikulturní společnost přinášejí záplavu podnětů, které mohou navozovat chaos a povrchnost, devalvací tradičních hodnot a mravní relativismus, nebezpečí masové manipulace a pasivního konzumismu. To vše působí negativně na zdravý psychický vývoj člověka a vytváření autonomní integrované osobnosti, která je schopna pozitivně a tvořivě zvládat životní úkoly. Snadno pak dochází k prohlubování patologických jevů a únikových reakcí jako jsou narkomanie, projevy násilí a destruktivního chování i sebevraždy.

Učitel proto má být náležitě orientován v dané dějinné situaci a umět číst „znamení doby“, jak říká bible.

Má-li dokázat dobře připravit žáky do života, potřebuje mít také sám kompetence, kterým je má naučit.

Skupina odborníků Rady Evropy se pokusila vymezit soubor kompetencí, které by měli získat mladí Evropané. Se zřetelem k právě popsaným nebezpečím uvedeme alespoň ty schopnosti, které se jeví jako nejdůležitější

- schopnost přijímat, organizovat a hodnotit informace a dávat je do souvislostí,
- chápat kontinuitu minulosti a současnosti a nahlížet kriticky společenské dění,
- vyrovnávat se s nejistotou a komplexností životních situací,
- schopnost posoudit sociální jednání důležitá pro zdraví a kvalitu životního prostředí,
- organizovat svou práci, brát na sebe odpovědnost a činit rozhodnutí, být vytrvalý, spolupracovat v týmu a řešit konflikty, projevovat solidaritu a přispívat k práci skupiny a

společnosti.

Z křesťanského hlediska je třeba zdůraznit předávání křesťanských duchovních hodnot. Především víry, která dává životu smysl i naději, vede k jasnému rozlišování dobra a zla - tedy i k rozvoji svědomí - a podporuje obětavou lásku k druhým. Inspirací k tomu všemu je evangelium.

B) ETICKÉ NORMY KŘESŤANSKÉHO UČITELE

Profesní etické normy a pedagogická činnost učitele

Chceme-li co možno přehledně a logicky utřídit profesní etické normy křesťanského učitele, jeví se jako nejvýhodnější vycházet z jednotlivých druhů vtaů, s nimiž jsou jeho pedagogické činnosti spjaty.

Především je to vztah učitele k sobě a k Bohu. Dále jde o vztahy dané jeho interakcemi s dalšími osobami - žáky, rodiči, ostatními učiteli školy a širší veřejností.

Samozřejmě k jeho základním povinnostem patří dodržování platného právního řádu, zákonů a předpisů, vztahujících se na oblast výchovy a vzdělávání. V této souvislosti vyvstává otázka vztahu mezi státem a jeho předpisy na jedné straně a učitelem, jeho svobodou a svědomím na straně druhé. Kritickým dilematem se tento vztah může stát v totalitních režimech, jak jsme zakusili. Křesťanský učitel jedná podle svého svědomí a v souladu s ním dělá svá rozhodnutí.

1. Vztah učitele vůči sobě

Uvědomuje si odpovědnost za svou práci vzhledem k Bohu, žákům, rodičům i společnosti.

Snaží se o pravdivé sebepoznávání a kladné přijetí sebe sama, což se promítá do vztahu ke skutečnosti a druhým lidem.

Má děti rád a ztotožňuje se se svým učitelským posláním.

Nepovažuje se za mocenskou autoritu, která žáky manipulativně formuje, nýbrž za jejich průvodce, který jim pomáhá získat potřebnou orientaci, informace a zkušenosti na jejich životní cestě.

Uvědomuje si, že jediným pravým učitelem je Kristus. U něho se sám učí, aby mohl k němu vést své žáky.

Žije podle Desatera a Kristova přikázání lásky.

Stále dbá o zlepšování svých odborných předpokladů i jiných znalostí a využívá k tomu všech dostupných vzdělávacích příležitostí i samostudia.

Prohlubuje svůj duchovní život a tak rozvíjí svou osobnost.

Pečuje o své zdraví správným životním režimem a dodržováním zásad duševní hygieny. Uchovává si vnitřní vyrovnanost a sebevládu, nepodléhá afektům ani náladám.

Je skromný, ale zdravě sebevědomý, ve vztahu k druhým ohleduplný, kooperativní a otevřený.

Je neúplatný, nezlehčuje autoritu druhých, nepomlouvá ani nepochlebuje, jedná uváženě a nepodléhá sociálnímu nátlaku, neuhýbá problémům a jejich řešení.

Zná dobře řád školy a důsledně uplatňuje jeho požadavky i na sebe. Uvědomuje si, že má být pro žáky názorným příkladem.

Pravidelně se připravuje na své vyučovací hodiny, vede si stručný záznam o jejich průběhu, zadaných úkolech a chování žáků, aby mohl vyhodnocovat své postupy a dosažené výsledky, byl soustavný a důsledný.

Sleduje společenské dění a světové události, aby mohl napomáhat orientaci svých žáků a správně zaměřovat své výchovné působení.

Je ochoten angažovat se v řešení společenských problémů.

2. Vztah k Bohu

Křesťanský učitel žije ve spojení s Bohem, v souladu s jeho přikázáními a snaží se evangelní zvěst a duchovní hodnoty předávat svým žákům.

Svou pedagogickou činnost chápe jako práci na vinici Páně, za niž odpovídá Bohu, který ho vyvolil k tomuto krásnému poslání.

Prosí o Boží pomoc a k modlitbě vede i své žáky.

Rozšiřuje své náboženské vzdělání studiem bible a literatury teologického zaměření, návštěvou seminářů a přednášek s náboženskou tematikou.

Prohlubuje svůj duchovní život účastí na svátostném životě a liturgii - především slavením mše svaté a přijímáním svátosti smíření a eucharistie.

Své křesťanské svědectví učitel podává žákům bez jakéhokoli vnucování a snahy dosáhnout jejich bezprostřední souhlasné reakce. Je příkladem tolerance a projevuje vždy ochotu k dialogu.

Není Kristovým svědkem pouze slovy, ale především svým jednáním a způsobem života: čestností, spravedlností, opravdovostí, statečností a obětavostí.

3. Vztah k žákům

Učitel respektuje práva dítěte a přistupuje k žákovi jako svébytné osobě obdařené lidskou důstojností, nechce ho manipulovat.

Má na zřeteli zdravý vývoj osobnosti svých žáků, jemuž má napomáhat, a to nejen předáváním určitých základních poznatků, ale také uspokojováním jejich duševních potřeb, důležitých pro zdárný vývoj: potřeby sociálního přijetí a lásky, zakoušení úspěchu a tím sebedůvěry a kladného sebehodnocení, potřeby řádu a rozlišování dobra a zla, poznávání smyslu života a radosti z tvořivých aktivit.

Vychází ze znalosti procesu učení a učí své žáky jak se správně aktivně učit, jak vyhledávat informace, ale také jak množství informací a poznatků organizovat, logicky třídit, zpracovávat a hodnotit je.

Vede je k utváření soustavy ověřených životních hodnot jakožto vnitřního měřítko k rozpoznávání a hodnocení významu konkrétních skutečností, situací a problémů, jež umožňují správné rozhodování.

Rozvíjí rozumové schopnosti žáků - zejména logického kritického myšlení a sleduje také rozvoj jejich vyšších citů - sociálních, estetických a mravních - i utváření nezbytných sociálních dovedností - komunikace a spolupráce.

Obeznamuje se s rodinným zázemím žáků a jejich životní situací.

Přistupuje k žákům s ohledem na jejich individuální zvláštnosti a jim přizpůsobuje své nároky a požadavky, které musí být přiměřené úrovni a možnostem žáka. Zároveň však stanovuje cíle, které je podněcují k dalšímu vývoji a učí je překonávat překážky, aby získali nezbytnou schopnost čelit nezdaru a frustraci.

Poskytuje žákům průběžně jako zpětnou vazbu informaci o dosažených výsledcích a o jejich chování a vždy uplatňuje pedagogický optimismus.

Usiluje o co nejobjektivnější a spravedlivé hodnocení žáků a jejich výkonů, odhlíží od svých osobních sympatií, nevytváří si skupinu oblíbenců ani protekčních žáků.

Využívá častěji pozitivních prostředků - pochvaly a povzbuzení - než trestů či jiných negativních postupů. Negativní hodnocení vztahuje ke konkrétnímu chování či výkonu, ne přímo k osobě žáka, aby tento neztrácel sebedůvěru a zůstávala mu plně otevřena cesta nápravy a dalšího zlepšování. Poukáže na jeho možnosti a jak by jich měl využít.

Soustavně vede žáky k samostatnosti, sebepoznávání a sebekontroly rozborem vlastních výkonů, chování a chyb.

Vede žáky k úctě ke stvoření a k životu ve všech jeho formách a fázích, objasňuje jim nejen základní životní hodnoty, ale i význam hodnot duchovních a víry.

Vede žáky k odpovědnosti a k respektu vůči autoritě, stáří a potřebám bližních.

Využívá vhodných situací k názornému objasnění mravních zásad, společenských norem a pravidel a vyhýbá se slovnímu mentorování. Učí tím žáky prakticky jak řešit nedorozumění a konflikty a rozvíjí jejich mravní vědomí.

Upozorňuje žáky na možná nebezpečí a úskalí, s nimiž se mohou setkat a poučí je, jak lze se jich uchránit a jak jim čelit.

Věnuje pozornost vztahům žáků - zejména ve třídě, aby nedocházelo k izolaci některých jednotlivců, vyhrocenému nepřátelství, agresivnímu napadání slovnímu či fyzickému, nebo k šikaně. Vzájemné chování a vztahy žáků citlivě usměrňuje.

4. Vztah k rodičům

Křesťanský učitel si uvědomuje, že rodiče mají hlavní odpovědnost za výchovu svých dětí a přirozené právo o ní rozhodovat. Respektuje jejich roli a odpovědně se snaží přispět ke zdárnému vývoji svěřeného mu dítěte.

Seznamuje rodiče s výchovně vzdělávacím programem a postupy, i s konkrétními cíli a záměry, jaké u jejich dítěte sleduje.

Trpělivě se snaží získat jejich souhlas a podporu a navázat soustavnou spolupráci, aby výchovné působení na dítě bylo jednotné a tím i účinnější.

Průběžně rodiče informuje o prospěchu i chování dítěte a v případě potřeby s nimi projedná další společný postup nebo poskytne konkrétní rady a podněty.

V jednání s rodiči postupuje citlivě, ale rozhodně, ochotně s nimi sdílí svou odbornou zkušenost, s porozuměním přijme jejich připomínky a podněty. Taktně doplní jejich chybějící výchovné znalosti, podněcuje zájem o dítě a jeho problémy, případně napomáhá zlepšení jejich komunikace s ním.

Podle konkrétních podmínek a možností poskytuje rodičům příležitost angažovat se v práci a životě školy např. účastí na různých kulturních akcích, exkurzích či výletech, na školou uspořádaných vystoupeních žáků apod. nebo přímo při výuce.

Křesťanský učitel podporuje výchovné poslání rodiny a její možnost volit pro své děti i alternativní formy vzdělávání včetně „domácí školy“.

V duchu „Charty práv rodiny“ předložené roku 1983 Svatým Stolcem brání degradaci rodiny proti pokusům nahradit ji volnými svazky či registrovaným partnerstvím osob stejného pohlaví.

5. Vztah k ostatním učitelům a škole

Škola je důležitou součástí života a životního prostředí žáků i učitelů a má nemalý vliv na jejich osobnost i zdraví. Její formativní vliv na žáka může působit osudově po celý jeho další život. Proto je nesmírně potřebné vytvářet ve škole pozitivní atmosféru jak po stránce funkčnosti, hygieny a estetičnosti jejího materiálního vybavení, tak i z hlediska její vnitřní sociální atmosféry, to znamená vzájemných postojů, vztahů a chování všech zúčastněných.

Všichni - učitelé i žáci - jsou spolutvůrci celkové kvality školy. Zvláště rozhodující podíl a odpovědnost při tom mají ovšem ti, kdo jsou ve vedení školy, především její ředitel.

Křesťanský učitel nechápe svou činnost jako pouze individuální úkol, nýbrž jako součást týmové práce. Proto se snaží o soustavnou součinnost s ostatními pracovníky školy, zejména učiteli, kteří s ním vyučují tytéž žáky.

Úkoly řídicích pracovníků školy:

Důležitou roli v úspěšné týmové kooperaci mají zejména třídní učitelé, ředitel školy a jeho zástupce pro výchovné otázky a garanti jednotlivých výukových předmětů.

Třídní učitel má dbát o jednotný výchovný postup všech vyučujících v jeho třídě - zejména v práci s problémovými žáky a v případech, kdy rodina neplní své poslání.

Ředitel učitel dbá o jasné vytyčení výchovně vzdělávacích cílů školy i konkrétních pracovních povinností jednotlivých učitelů a pracovníků školy. Důsledně sleduje a hodnotí jejich plnění. Svým náležitě zdůvodněným hodnocením, připomínkami, odměnami i sankcemi motivuje spolupracovníky k plné angažovanosti a zodpovědnému plnění povinností. Pečuje o udržování plynulé komunikace mezi vedením a ostatními pracovníky školy, o vzájemnou otevřenost a přístupnost názorové výměně, ochotu odkrýt a operativně řešit vzniklé problémy a konflikty, což vše přispívá k posílení atmosféry důvěry a tvořivosti.

Se zřetelem ke vzrůstající dysfunkci rodin má vedení školy věnovat zvláštní pozornost rodinné výchově a využívat možností, jak zprostředkovat dětem potřebné kladné vzory rodinných vztahů a rolí – například organizováním besed s vhodnými osobami, rozborem videonahrávek zaměřených na rodinné soužití, návštěvou některých výchovných zařízení, péčí o mladší žáky školy apod.

Křesťanský učitel cítí spoluodpovědnost za školu, v níž pracuje, a snaží se ji zlepšovat svou tvořivou prací, iniciativou a ochotou pomáhat, kde je třeba.

Je ohleduplný ke svým spolupracovníkům, ochotně s nimi sdílí svou zkušenost, těší se z jejich úspěchů.

Aktivně se podílí na iniciativních programech školy a na jejích optimalizačních snahách i kontaktech s dalšími školami a institucemi.

Dbá na dobrou reputaci školy a přispívá k ní svou prací i vystupováním na veřejnosti.

6. Vztah ke společnosti

Úloha učitele se v současnosti mění, poněvadž vlivem masmédií a rozvoje dalších informačních technik učitel ztrácí roli klíčového informačního zdroje. Těžiště jeho práce se posouvá směrem k výchovnému působení na osobnost žáka a to tím spíše, že rodina dosti často ve své výchovné funkci vlivem mnoha okolností selhává.

To však neznamená, že by společenský význam učitelovy role poklesl, naopak. Jeho krásná a odpovědná společenská role nabývá nové potřeby a zároveň nové vysoké náročnosti. Učitel nepřestává být společensky významným činitelem, i když to veřejnost často nedoceňuje nebo dokonce přehlíží.

Učitel pečuje o kvalitu nejdůležitějšího faktoru ekonomického, kulturního a vůbec společenského vývoje - o tzv. „subjektivní faktor“, jímž je člověk, lidská osobnost. Aby učitel plně dostal této společenské úloze, potřebuje dobrou orientaci ve složitých strukturách technicky pokročilé společnosti, znalost vlivu jejich změn na člověka a správné pochopení své funkce v dané fázi dějinného vývoje.

Křesťanský učitel nežije jen svým osobním zájmům a svému soukromí; zajímá se o veřejné dění a při své výchovné činnosti na ně reaguje, aby své žáky připravil na situace a požadavky, s nimiž budou v budoucnu konfrontováni.

Rozvíjí historické vědomí mladé generace předáváním cenných hodnot kulturního dědictví minulosti, učí úctě k pozitivním tradicím a vede k jejich tvůrčímu rozvíjení v nových podmínkách.

Aktivně se začleňuje do občanského života, především do stavovských organizací pedagogického zaměření, které umožňují uplatnit zkušenosti a zájmy pedagogických pracovníků v širším společenském kontextu a podílet se na iniciativách a diskusi v demokratické společnosti.

Upozorňuje na význam i potřeby výchovně vzdělávací oblasti a prosazuje požadavky spravedlivého ocenění učitelské práce.

Podporuje spolupráci školy s veřejnou správou, místní farností, případně dalšími kulturními i křesťanskými institucemi a podle svých možností na ní participuje.

Vypracovala Věra Bokorová

s přihlédnutím ke kodexům sesterských organizací učitelů ve Slovinsku a na Slovensku a se zřetelem k diskusím na toto téma v rámci tří celostátních seminářů Unie křesťanských pedagogů i k vyžádaným připomínkám jednotlivých pracovníků z poboček Unie.

Vydala Unie křesťanských pedagogů České republiky
Praha, 2002